

กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัล The movement of people in the digital age

ณัฐภาพร สุโพธิ์, เพชรรัตน์ โนจา, กฤตพร ศักดิ์คงนันท์กุล¹

natthaporn supho, Pedcharad Noja, Krittaporn Sakkhongnantakun

บทคัดย่อ

กิจกรรมทางการเมืองที่ปรากฏภาพเยาวชนมาร่วมเคลื่อนไหวถูกตีแผ่ผ่านสื่อหลากหลายแขนงกระจายไปสู่สายตาคนต่างชาติในช่วงกลางปี 2020 การเคลื่อนไหวโดยคนรุ่นใหม่หลากหลายกลุ่มไม่ได้เพียงสะท้อนถึงสถานการณ์ทางสังคมและบทบาทของคนรุ่นใหม่เท่านั้น เรื่องนี้ย่อมสะท้อนถึง “เครื่องมือ” และรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในไทยยุคนี้ที่คนบางรุ่นน่าจะไม่เคยเห็นมาก่อน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นกระบวนการในการแสดงออกอย่างอิสระและหลากหลายของทั้งกลุ่มบุคคลและปัจเจกบุคคล ทั้งที่จัดตั้งองค์กรและเป็นปฏิบัติการในชีวิตประจำวันซึ่งพยายามผลักดันและเรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง และการสร้างสรรค์ความหมาย คุณค่าซึ่งในโลกดิจิทัลทุกวันนี้เต็มไปด้วยความยุ่งเหยิงและปะปนของชนหลากหลายวัยที่เกิดขึ้นในสมัยและช่วงปีที่ต่างกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กยุค Gen Z สร้างเครือข่ายเป็นสากล โดยที่รัฐบาลไม่สามารถปิดกั้นได้เลยในโลกอินเทอร์เน็ต” การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้นกว่าสมัยก่อนตั้งแต่เยาวชนรวมไปถึงรุ่นตาอายุที่เข้าถึงเครือข่ายออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย การเรียนรู้นอกห้องเรียนจึงไม่ยากในสมัยนี้ในยุค 4.0 การเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัลจึงหนักแน่นสำหรับรัฐบาลเพราะโลกอินเทอร์เน็ตที่ไร้การควบคุมและตรวจสอบไม่สามารถปิดกั้นได้ทางเลือกทางโลกออนไลน์จึงเป็นอีกหนึ่งการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องต่างๆ และสิ่งที่เรียกร้องนั้นสำเร็จผล

คำสำคัญ กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน, ยุคดิจิทัล

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Political Science School of Administrative Studies, Maejo University

Email: Autapon8169@gmail.com

Abstract

The political activism that portrays youths in action has been spread through a wide range of media and spreading to the eyes of foreigners in the mid-2020s. only This would reflect "tools" and a form of political activism in Thailand that some generations may not have seen before. It is a process of independent and varied expression of both individual groups and individuals. Both as an organization and as a daily practice, which seeks to drive and demand change in various fields Both about the political power struggle And creating meaning The value, which in today's digital world is full of chaos and mixed with people of different ages, born in different eras and years, is said to be the saying, "Gen Z children build a global network. The government cannot block it at all in the world of the Internet. "Internet access has become easier than in the past, since youth and grandparents, who have easy access to online networks, are not difficult to learn outside of the classroom. 4.0 People movement in the digital age is fearful for governments, because an unregulated and uncontrolled internet world, online alternatives are another movement in claims and requests. Be successful

Keywords: People's movement process, digital age

บทนำ

การเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นขบวนการที่มวลชนออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่มวลชนต้องการ ซึ่งการเกิดขึ้นของสื่อดิจิทัลโดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลนั้นเป็นการสื่อสารสองทาง ทำให้ผู้รับสารสามารถเปลี่ยนสถานะไปเป็นผู้ส่งสารได้ จึงเป็นการกระจายอำนาจของการสื่อสาร ทั้งนี้ยังมีลักษณะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันในการกระทำการหนึ่งๆ ในโลกเสมือนได้ ดังนั้น การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัล จึงเป็นขบวนการที่สามารถเกิดได้ง่ายกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคสื่อสารมวลชน จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัลประสบผลสำเร็จเสมอไป จึงต้องพิจารณาถึงค่านิยมความเชื่อ อุดมการณ์ของฝ่ายผู้มีความอำนาจในสถาบันทางสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเห็นได้ว่าในสังคมยุคดิจิทัล อินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และ

ประชาธิปไตย โดยอินเทอร์เน็ตถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็น ในส่วนของการบริหารงาน และให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ช่องทางการสื่อสารชวนเชื่อในทางการเมือง พื้นที่ในการนัดพบกันของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน การสื่อสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทั้งสิ้น อินเทอร์เน็ตจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการช่วยย่นระยะทาง และระยะเวลาในการสื่อสาร รวมทั้งยังสามารถส่งผ่านข้อมูลได้แพร่หลาย และเกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (พริดา ชัยอนันต์, น.56) สื่อดิจิทัล จึงเป็นสื่อที่ครอบคลุมบริบทสื่อสารอันใหญ่ของประชาชนอยู่ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ วิทยุออนไลน์ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G จนเกิดปรากฏการณ์ สังคมก้มหน้า เป็นพฤติกรรมพื้นฐานของคนในยุคนี้ ที่เรียกว่าเป็น “ยุคดิจิทัล” ในปัจจุบันประเทศไทยเองมีผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย 43,873,732 ราย 8 จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 65,931,550 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66.5 ของประชากรทั้งหมดเมื่อสิ้นปี 2559 และเมื่อต้นปี 2560 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วในเดือนเดียวกันถึงร้อยละ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้งานโทรศัพทเคลื่อนที่ประเภท Smartphone มีความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันทั่วโลก (นายสมชัย เลิศสุทธิวงค์.) โดยข้อมูลล่าสุดพบว่าประเทศไทยมีการใช้งาน Facebook ซึ่งเป็นสื่อ social network ที่ได้รับความนิยมทั่วโลกเป็นอันดับ 8 ของโลกมีการใช้งานถึง 57,000,000 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3 ของผู้ใช้ทั่วโลก และ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีการใช้งานสูงที่สุดของโลกมีการใช้งานถึง 35,000,000 ราย หรือคิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 1.6 ของผู้ใช้ทั้งหมด ที่มา: <http://imgur.com/FyBJx4u>

ในขณะเดียวกัน อินเทอร์เน็ตยังทำให้บรรดาตัวแสดงทางการเมือง (political actors) กลุ่มต่าง ๆ มีช่องทางในการแพร่กระจายข้อมูลมากขึ้น ทำให้ผู้สมัครแข่งขันชิงตำแหน่งทางการเมืองมีเสรีภาพในการแสดงออกมากขึ้น และทำให้รัฐบาลและการบริหารงานภาครัฐต้องเปิดกว้างและรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินมีความโปร่งใส อีกทั้งการที่ประชาชนมีข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลและผู้นำมากขึ้น ทำให้รัฐบาลและผู้นำต้องรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น การที่โลกและสังคมร่วมสมัยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ตลอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยแรงขับเคลื่อนสำคัญหลายประการ กระแสการเปิดเสรีและเชื่อมต่อหลายภาคส่วนของหลายสังคมเข้าหากันได้ ถูกพัฒนาในหลายมิติบนเส้นทางต่อเชื่อมของเทคโนโลยีการสื่อสารความสามารถและความเร็วสูงซึ่งถูกพัฒนาเร่งความเร็ว ตลอดจนความซับซ้อนในการเชื่อมต่อขึ้นหลายเท่าตัวเพื่อรองรับทุกกิจกรรมของชีวิตในศตวรรษที่ 21 และยัง

ครอบคลุมไปถึงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ของผู้คนในสังคมร่วมสมัยของเราอย่างกว้างขวางทั่วถึงไปตามการต่อเชื่อมอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน อินเทอร์เน็ตทำให้การสื่อสารไร้พรมแดนและก้าวข้ามข้อจำกัดเชิงพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการไหลเวียนของสารสนเทศไปทั่วโลก เกิดการเรียนรู้ข้อมูลและแนวคิดที่หลากหลาย รวมถึงช่วยสร้างความร่วมมือในระดับโลกจากกระแสโลกาสำคัญสองประการอันได้แก่กระแสโลกาภิวัตน์และแรงขับเคลื่อนทางเทคโนโลยี

กล่าวได้ว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยประชาชนในยุคดิจิทัลนั้น เกิดจากการรวมตัวกันบนพื้นที่ออนไลน์แทนที่จะเป็นถนนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวจากบนโลกโซเซียลก่อนเห็นได้ชัดในการนัดชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนมีการนัดหมายเพียงแค่สถานที่กับเวลารวมตัวรวมผู้คนจำนวนมากภายในเวลา 15 นาทีการเคลื่อนไหวบนโลกออนไลน์จึงกลายเป็นทางเลือกที่สำคัญของการเคลื่อนไหวของนักศึกษาบทความนี้ผู้นำเสนอจึงได้แยกประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัลไว้ 2 ประเด็นดังนี้ 1กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน 2ยุคดิจิทัลและสรุปเนื้อหาการศึกษาไว้ทั้งนี้ผู้ศึกษามีความหวังว่าบทความนี้อาจเป็นหนึ่งในช่องทางที่สามารถจุดประกายความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัลได้

กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ใช้ช่องทางการสื่อสารกับสาธารณะและยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายในสังคมปัจจุบันการเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งอยู่บนโลกโซเซียลมีเดีย การรณรงค์เรียกร้องเรื่องต่างๆ จึงไม่จำเป็นต้องออกมาเดินขบวนบนท้องถนนให้เสี่ยงถูกจับเพียงรูปแบบเดียว แต่สามารถรณรงค์ผ่านโลกออนไลน์ได้ รวมทั้งการเรียกร้องความต้องการผ่านช่องทางอื่นเพราะโซเซียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการนำเสนอวัตถุประสงค์ของการรณรงค์เพื่อเกณฑ์แรงสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เข้ามา เช่น ล่ารายชื่อคัดค้านการรัฐประหาร หรือล่ารายชื่อถอดถอน กกต. ผ่านโลกออนไลน์และยังเป็นการเรียกร้องให้คนในสังคมกว้างออกไปแสดงพลังรูปแบบต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมซึ่งถือเป็นยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบใหม่ที่จะช่วยลดการเผชิญหน้าและสามารถทำงานได้ในระยะยาวและปลอดภัย ทำให้เฟซบุ๊กเป็นช่องทางในการสื่อสารเรื่องราวของชุมชนสู่สาธารณะผ่านโซเซียลมีเดียเพื่อนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหว เรียกร้องความเป็นธรรมจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ใช้สำหรับนัดหมายทำกิจกรรมหรือใช้ในการเผยแพร่เรื่องราวกิจกรรมต่างๆ เพราะมีคนจำนวนหนึ่งคอยติดตามข้อมูลข่าวสาร กดไลค์และกดแชร์ กลุ่มดาวดินจึงใช้การสื่อสารกับสาธารณะสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของปัญหาโดยสร้างเครือข่ายทาง ‘แนวความคิดร่วม’ ดึงคนที่มีความคิดเห็นเหมือนกันเข้าร่วมทางความคิดซึ่งกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองของคณะกรรมการปฏิรูปประชาธิปไตย (PDRC) ประสบ

ความสำเร็จนั้น เกิดจากการใช้โซเชียลมีเดียในการระดมพล เช่น เฟซบุ๊กเป็นพื้นที่ให้คนไทยมีส่วนร่วมในการสนทนากันทางการเมืองและรณรงค์การเคลื่อนไหวต่อต้านนิรโทษกรรมผ่านแคมเปญและการนัดหมายผ่านเฟซบุ๊กและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียออนไลน์อื่น มีเนื้อหา โน้มน้าวใจผู้คนให้เข้าร่วมการประท้วงโดยตรง วิถีชีวิต วาทกรรมเชิงสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่ายุทธวิธีการเคลื่อนไหวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยใช้โซเชียลมีเดียในการเคลื่อนไหวมากกว่าเดิมเพราะถูก จำกัดด้วยสถานการณ์ทางการเมือง และยังสอดคล้องกับรศ.ดร.วิทยาธรทอแก้ว (2562) กล่าวว่า “ปัจจุบันต้องยอมรับว่า พลัทธิพลสื่อโซเชียลมีเดีย มีบทบาทช่วยขับเคลื่อนกระแสทางการเมือง สามารถนัดหมายในการชุมนุมง่าย รวดเร็วขึ้น และได้ทุกเมื่อ แล้วยังรายงานเหตุการณ์ได้ทุกวินาที ให้คนเกิดอารมณ์ร่วมชุมนุม อีกทั้งยังถ่ายทอดสดการปราศรัยบนเวทีเพื่อโน้มน้าวใจให้คล้อยตาม ที่เรียกว่า “ปฏิบัติการแย่งชิงมวลชน” และการชุมนุมมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงสำคัญ “ยึดการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย” มาใช้เป็นข้อมูล วิเคราะห์ ตั้งรับ ป้องกันตัว เคลื่อนมวลชน หรือวางแผนปฏิบัติการข่าวยภายในและภายนอก ในรูปแบบถอดรหัสผ่านระบบสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้กับกลุ่มสมาชิกตามระดับชั้นความสำคัญที่ฝ่ายตรงข้ามถอดรหัสไม่ได้” ดังนั้น กลุ่มดาวดินจึงเลือกใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้สื่อสารกับสาธารณะ และยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายบนโลกสังคมโซเชียลมีเดีย ในสถานะที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองเพื่อเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โซติกา พรหมเพิก, อธิภาส เพียรชุตต พัฒนาของการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการเมืองการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากร กอปรกับสังคมดิจิทัล (digitalage) ในปัจจุบันจะเห็นร่องรอยของการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์จากรายงานการศึกษาของสุธิดา พัฒนศรีวิเชียร (2562) อธิบายว่า สื่อสังคมออนไลน์ (social media) ทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของการมีส่วนร่วมผ่านโลกเสมือนจริง (สโรชพันธุ์ สุภาวรรณ)

ทั้งนี้ เพราะ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเป็นทั้งผู้รับสารและส่งสารได้พร้อมๆ กัน นอกจากนี้การแสดงความคิดเห็นบนสื่อสังคมออนไลน์ยังสามารถกระทำได้ทันที ทั้งยังตอบโต้วิถีชีวิต (ways of life) และความเป็นตัวตน (identities) ของผู้ใช้เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งยังสร้างวิวาทะ (debate) ต่างๆ ในสังคมปัจจุบันอีกด้วย

ยุคดิจิทัล

ยุคดิจิทัล ดิจิทัล หมายถึง เชิงเลข ในทฤษฎีข้อมูลหรือระบบข้อมูล เป็นวิธีแทนความหมายของ ข้อมูลหรือชิ้นงานต่างๆในรูปแบบของตัวเลข โดยเฉพาะเลขฐานสอง ที่ไม่ต่อเนื่องกัน ซึ่งต่างจาก ระบบแอนะล็อกที่ใช้ค่าต่อเนื่องหรือสัญญาณแอนะล็อกซึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง หรือแทน

ความหมายของ ข้อมูลโดยการใช้ฟังก์ชันที่ต่อเนื่อง โดยคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีปัจจุบันส่วนมากทำงานอยู่ด้วย การส่งสัญญาณแบบดิจิทัล เฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศ จึงมีการเรียกยุคนี้ว่า “ยุคดิจิทัล”

การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการที่มวลชนออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่มวลชนต้องการ ซึ่งการเกิดขึ้นของสื่อดิจิทัลโดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากสื่อดิจิทัลในยุคนี้เป็นการส่งสารอย่างรวดเร็วและทำให้ทันเวลาต่อผู้รับสารต่างๆ การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัลอินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และประชาธิปไตย โดยอินเทอร์เน็ตถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเป็นส่วนของการบริหารงาน และให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ช่องทางการสื่อสารชวนเชื่อในการเมือง พื้นที่ในการนัดพบกันของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน การสื่อสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทั้งสิ้น อินเทอร์เน็ตจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการช่วยย่นระยะทาง และระยะเวลาในการสื่อสาร รวมทั้งยังสามารถส่งผ่านข้อมูลได้แพร่หลาย และเกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงเป็นขบวนการที่สามารถเกิดได้ง่ายกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคสื่อสารมวลชน เช่น กรณีการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม พ.ศ. 2556 และการต่อต้านระบบชิงเกล็ดเคเวีย เป็นกรณีศึกษาที่มวลชน ได้นำคุณลักษณะเด่นของสื่อดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวทางสังคม จนกระทั่งการเคลื่อนไหวนั้นประสบผลสำเร็จ โดยฝ่ายรัฐบาลได้ออกแถลงการณ์เพื่อ ยับยั้งการดำเนินการในทั้งสองกรณี เพราะฉะนั้นสื่อดิจิทัลจึงเป็นสื่อที่สนับสนุน การแสดงออกทางความคิดของมวลชนซึ่งเป็นกลไกแห่งวิถีประชาธิปไตย เช่น การที่เยาวชนร่วมชุมนุมปลดแอกตามที่แตกต่างกัน โดยบางครั้งกลุ่มเยาวชนจะมีการติดต่อสื่อสารนัดหมายกันผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์ และยังมีผู้คนอีกมากมายที่ร่วมออกความคิดเห็นกันต่างๆ หลากหลายซึ่งเป็นกลไกวิถีประชาธิปไตย หลากหลายด้านผ่านดิจิทัล ดังนั้น สังคมยุคนี้จึงรวดเร็วและสะดวกสบายต่อการรับข่าวสาร ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะรับสารหรือส่งสารในยุคดิจิทัลก็มีหลายข้อที่ควรระวังกันเป็นอย่างมากเช่นในกรณีที่รับสารที่เป็นเท็จ ยกตัวอย่างมาเช่น การที่เรารับข่าวสารทางดิจิทัลที่ไม่เป็นความจริงมาจากคนอื่นคนหนึ่งว่าสำนักงานรัฐแห่งหนึ่งมีการโกงค่างบประมาณกันเป็นจำนวนเงินที่มหาศาล แล้วหากเรานำไปเผยแพร่โดยที่ไม่ได้ศึกษาหาแหล่งข่าวมาอย่างชัดเจนแล้วเราไปเผยแพร่ต่อไป จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายในที่สุด จากรายงานการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 บ่งชี้ว่า ประชากรไทยผู้อยู่ในข่ายการสำรวจเป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์มากถึง 17.9 ล้านคน

คิดเป็นร้อยละ 28.3 เมื่อพิจารณาถึงการใช้อินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ประจักษ์ชัดว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเดิม 48.1 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 77.2 ในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 56.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 89.6 ในปี พ.ศ. 2561 เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 56.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 89.6 ขณะที่จำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากเดิม 48.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 34.9 ในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 36.0 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 56.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2561)

ดังนั้น ในยุคดิจิทัลก็มีข้อเสียและข้อควรระวังหลายอย่างเช่นกัน เช่น ข้อเสียของโลกยุคดิจิทัลคือ การที่ทุกคนสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ออกมาคล้ายกันไปหมด เราจึงต้องรู้จักพัฒนาตนเอง และเรียนรู้แนวคิดที่หลากหลายเพื่อจะสร้างสรรค์ผลงานให้แตกต่างและยังทำให้เราไม่พยายามที่จะหาข้อมูลต่างๆ ทำให้เราติดกับการที่ชอบทำอะไรง่ายๆ ชอบความสะดวกสบายทำให้สังคมทุกวันนี้ขาดการเป็นระเบียบวินัยในหลายด้าน เป็นต้น

โลกก้าวหน้าไปไกลมากขึ้นตามเทคโนโลยี และพฤติกรรมการใช้งาน ส่งผลให้ในแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาและเดินหน้าไปอย่างสม่ำเสมอ รูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็เปลี่ยนแปลง ยอมรับได้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิตแทบจะทุกช่องทาง ดังที่ปัจจุบันเราเรียกกันว่า ยุคดิจิทัล 4.0 แต่กว่าที่มันจะเติบโตมาได้จนถึงขณะนี้ล้วนแล้วแต่ต้องมีการเดินทาง และโลกในยุคดิจิทัลก่อนจะถึง 4.0 เป็นอย่างไร คืออะไร และมีอะไรบ้างมีดังนี้

Digital 1.0

ยุคของการเปิดโลกอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนของพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็ว่าได้ เพราะหลายสิ่งได้เริ่มปรับบทบาทให้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตจากโลกออฟไลน์เป็นโลกออนไลน์มากขึ้น และต้นกำเนิดของการมีเว็บไซต์ที่สามารถทำให้เราเข้าถึงทุกอย่างได้ ช่วยให้การดำเนินชีวิตรวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจหรืออื่นๆ ก็ช่วยให้อำนวยความสะดวกได้ง่ายขึ้น

Digital 2.0

ยุคของโซเชียลมีเดีย เมื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามาสู่สังคมเป็นวงกว้าง คนในสังคมได้มีการปรับตัวและใช้งานอินเทอร์เน็ต และให้เข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น มีการสื่อสารโดยผ่านสื่อโซเชียล ส่งผลให้เหล่านี้นำมาเกิดการพัฒนาผนวกเข้ากับการทำธุรกิจ อีกทั้งนักธุรกิจได้มีการมองว่า Social Media คือตัวเชื่อมต่อระหว่างธุรกิจและผู้บริโภคช่วยให้ผู้บริโภคได้เห็นและรู้จักแบรนด์

รวมไปถึงสิ่งที่ต้องการนำเสนออีกด้วย ทั้งนี้เครื่องมือโซเซียลมีเดียสามารถเป็นอำนาจต่อรองของผู้บริโภคในการเลือกรับสินค้าและบริการ

Digital 3.0

ยุคแห่งข้อมูลและบิ๊กดาต้า เหล่านี้มันล้วนแล้วมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุค Digital 2.0 และ 3.0 ส่งผลให้ข้อมูลต่างๆ ได้มีมากขึ้น เกิดเป็นการขยายข้อมูลที่เยอะจนน่าทึ่ง แพลตฟอร์มทางธุรกิจแต่ละชนิดก็ได้มีการขยายออกไปเป็นมุกกว้าง และได้มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับใช้กับธุรกิจมากขึ้น จากการประมวล วิเคราะห์ เกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ Big data สามารถนำมาวิเคราะห์ ต่อยอด คิดค้นและนำมาพัฒนาเป็น Application เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น

Digital 4.0

ยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างครบครัน และมี AI เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น (และคาดว่าจะมากขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้) เทคโนโลยีที่กล่าวไปในข้อความข้างต้นเสมือนเป็นจุดเริ่มต้นและได้มีการพัฒนามาเรื่อยๆ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการประดิษฐ์ของมนุษย์ เพื่อข้ามขีดจำกัดต่างๆ รวมถึงเป็นการสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ หรือจะเรียกยุคนี้ว่า ยุค Machine to Machine เช่น เราสามารถเปิด-ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านของตัวเองโดยผ่านแอปพลิเคชัน เป็นต้น

ความรวดเร็วของเทคโนโลยีและความคิดอันก้าวล้ำของมนุษย์มีแนวโน้มที่ว่า หลายสิ่งหลายอย่างอาจได้มีการพัฒนาไปได้ไกลมากขึ้น เราเองในฐานะผู้บริโภคหรือเจ้าของธุรกิจก็ควรที่จะต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันเพื่อไม่ให้ถูกเทคโนโลยีหรือบุคคลเจ้าเล่ห์มาทำให้เราเดือดร้อนได้ในอนาคต อีกทั้งธุรกิจทั้งหลายก็จะมีมาตรฐานและศักยภาพที่สูงขึ้น เพื่อให้ธุรกิจมีความมั่นคงและยั่งยืน Wice Sukanya.d. (29 มกราคม 2562).

Digital Disruption หรือ สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกิจการต่าง ๆ นวัตกรรมด้านดิจิทัลได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้าน การสื่อสาร การขนส่ง การเงิน การธนาคาร การศึกษา การสาธารณสุข การท่องเที่ยว และการบริการต่างๆ ทำให้หลายกิจการต้องเลิกกิจการ ควบรวมกิจการหรือถูกซื้อกิจการไปเป็น จำนวนมาก ในปัจจุบันผู้ประกอบการต้องปรับตัวโดยการนำนวัตกรรมด้านดิจิทัลมาใช้ดำเนินธุรกิจในรูปแบบ Startups ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคด้วยความรวดเร็วและมีการ แข่งขันสูง การเกิด disruption มี 3 ขั้นตอน (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ออนไลน์, 2560) ดังนี้

ตอนแรกคือ Onset หรือการเริ่มโจมตี ซึ่งมักจะเกิดขึ้นภายในปีแรกที่เกิด disruption ซึ่งจะได้เห็นได้ชัดจากการเข้ามาของธุรกิจ Startup ที่เริ่มเข้ามา disrupt โดยการนำเทคโนโลยีใหม่หรือรูปแบบธุรกิจใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยี เข้ามาสู่อุตสาหกรรม

ขั้นตอนถัดไปคือ Spread มักจะเกิดขึ้นหลังจากการเกิด disruption ประมาณ 2.3 ปี ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้ที่เข้ามา disrupt (disruptor) จะเริ่มเติบโตขึ้นและเป็นที่นิยม และเริ่มมีผู้ให้บริการหลายรายที่ใช้กลยุทธ์แบบ Me too โดยการเลียนแบบ disruptor

ขั้นตอนสุดท้ายคือ Mainstream Adoption คือเมื่อเกิดการ disruption ไปแล้ว ซึ่งอาจ ใช้เวลา มากกว่า 4 ปี จนกลายเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ส่วนใหญ่พบว่า หลายองค์กร มักจะตอบสนองต่อการเกิด Digital Disruption ภายหลังจากเกิดการ disrupt ไปแล้ว 2 ปี มีบางส่วนเท่านั้นที่ตอบสนองหลังจากเกิดการ disrupt ไปแล้วมากกว่า 4 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การ disrupt เริ่ม เป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมแล้ว

DIGITAL 4.0 ในปัจจุบัน

ที่มา : ยุค Digital 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี, ออนไลน์, 2561

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการเรียนรู้ โลกแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาไปอย่างมากจากการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งระบบเครือข่ายความรู้ออนไลน์มีการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด ระบบอินเทอร์เน็ตจะมีบทบาทมากขึ้นจะช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ความเจริญสามารถเข้าถึงความรู้ได้ ในขณะที่การเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้ปฏิบัติจริงซึ่งยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาเสริมทักษะด้านต่างๆ ในหลากหลายมิติ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มี

การพัฒนาไปอย่างมาก มีการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในวงการต่างๆ รวมทั้งในเรื่องของการเรียนรู้และ มิตรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็น 5G VR AR IOTs แอปพลิเคชันต่างๆหรือ AI ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และ การนำไปประยุกต์ใช้ทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้ประกอบการรวมถึงคนทั่วไป

5G

การเกิดขึ้นของ 5G นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญอย่างมากทางเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็น เรื่องความเร็วในการรับส่ง ความเร็วในการตอบสนอง ซึ่งจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางใน วงการต่างๆ รวมถึงด้านการเรียนรู้ อาทิ การใช้ AR และ VR ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ดียิ่งขึ้นส่งผลต่อการใช้ AR และ VR เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้มากขึ้น การใช้ IOTs ในการพัฒนา นวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้ ระบบเซ็นเซอร์ต่างๆ ใช้งานได้ดีขึ้นทำให้สามารถใช้ในการผ่าตัดทางไกล ที่ทำได้แม่นยำและรวดเร็วขึ้นทำให้การเรียนรู้ไปได้ไกลขึ้น เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ เจ้าของกิจการรวมทั้งหน่วยงานองค์กรต้องปรับตัวให้ตอบรับกับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ซึ่งในการ ทำงานของ 5G ที่เร็วมากนั้นอาจต้องใช้ AI มาช่วยคิดสนับสนุนการทำงานที่เกิดขึ้นอีกด้วย ธุรกิจ องค์กรต่างๆ ก็อาจได้ใช้ประโยชน์และมีมูลค่ามากขึ้นด้วย การพัฒนาทักษะโดยใช้นวัตกรรมมาช่วย ก็จะสามารถไปได้ไกลมากขึ้น

AI

ในยุคที่ AI กำลังถูกพูดถึงอย่างมากเพื่อช่วยสนับสนุนงานของมนุษย์ AI เป็นเทคโนโลยีที่ ถูกนำมาใช้เพื่อช่วยประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดเวลา รวมถึงช่วย สนับสนุนการทำงานของมนุษย์ในด้านต่างๆ ด้วย ซึ่งปัจจุบัน AI ถูกนำมาใช้ในแทบทุกวงการ มากมาย เช่น ระบบบริหารจัดการในร้านค้า สำหรับ AI กับการเรียนรู้นั้น ได้ถูกนำมาช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ในด้านต่างๆ และในระบบการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบผู้ช่วย ตอบคำถามในการเรียนการสอนพื้นฐาน การจัดระบบบริหารจัดการส่งการบ้าน AI ยังช่วยส่งเสริม การเรียนรู้สำหรับคนทุกกลุ่ม ช่วยลดช่องว่างการเข้าถึงองค์ความรู้ และส่งเสริมการแบ่งปันองค์ ความรู้ให้กับผู้อื่น ซึ่ง AI ยังเป็นสิ่งสำคัญที่เยาวชนเด็กรุ่นใหม่รวมถึงทุกวัยควรต้องศึกษาเรียนรู้ไว้ เพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกับ AI และใช้ประโยชน์จาก AI ในการทำงานต่างๆ ในอนาคตได้ กระตุกต่อมคิด เพื่อพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ สร้างสรรค์ภูมิปัญญา. (27 มกราคม 2563).

สรุป

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้ ส่งกระทบต่อการดำเนินงานความมั่นคงในหลายมิติ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความมั่นคงเพิ่มขึ้นเป็น จำนวนมากจึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการ ข้อมูลให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ การรักษาความลับ เป็นไปได้ยาก การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อทางด้านความมั่นคงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ไร้พรมแดนวินาทีต่อวินาที การสื่อสารจากคนละพื้นที่เป็นไปได้ง่ายกว่ายุคสมัยก่อนการเคลื่อนไหวทางโลกออนไลน์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการตัดปัญหาของการถูกจับกุมหรือผู้ปกครองห้ามในยุคสมัยที่พ่อแม่ผู้ปกครองปล่อยลูกก้มหน้ากับโทรศัพท์จึงเป็นไปได้ง่ายถ้าเด็กจะได้รับรู้และเรียนนอกตำราจากสิ่งที่ถูกติกรอบไว้ในตำราสำหรับการเคลื่อนไหวในยุคนี้ถือว่าเป็นไปได้อย่างง่ายและประสบผลสำเร็จเช่นการร่วมลงชื่อการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันถึงจะไม่ได้เป็นไปที่เสนอไว้แต่ก็ได้มีกฎหมายที่เท่าเทียมกับเพศสภาพ ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงต้องให้ความสนใจในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคคลากรมี ความเข้าใจในเทคโนโลยียุคดิจิทัลให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการทำงานใน สาขาอาชีพต่างๆ อย่างพอเพียง ให้สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีและก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างมีความพร้อม ก่อนที่จะไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีและถูกเทคโนโลยีทำลายลงในที่สุด เพื่อสร้างโอกาสและนวัตกรรมใหม่เชิงสร้างสรรค์ใน โลกยุค ๔.๐ ให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคง มั่นคั่ง ยั่งยืน สืบไป

องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในสังคมปัจจุบันการสื่อสารในโลกออนไลน์มีความทันสมัยและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีไม่เคยหยุดนิ่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวด้านการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะนักเรียน นิสิตนักศึกษาที่ใช้สื่อ ออนไลน์ในการเคลื่อนไหวในการนัดหมายพื้นที่ในการชุมนุมทำให้ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างสมาร์ตโฟนสามารถทำให้เราเชื่อมต่อได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ ส่งผลให้อินเทอร์เน็ตแทรกซึมเข้าไปในทุกกิจกรรมของชีวิตยุคดิจิทัลจึงทำให้เราติดตามทุกการเคลื่อนไหวและรวมถึงสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันได้ความสะบักสะบายนี่ทำให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสียตามๆกันมากระบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์โดยเฉพาะในทวีตเตอร์ที่มีประชาชนจำนวนมากออกมาเคลื่อนไหวร่วมรณรงค์ในประเด็นต่างๆเกิดขึ้นได้เพราะอินเทอร์เน็ตที่กระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ ที่มีประชาชนอาศัยอยู่เลยก็ว่าได้และ

คาดว่าเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดนิ่งนั้นจะนำพาเครือข่ายสัญญาณกระจายไปถึงพื้นที่รกร้างไกลเพื่อให้ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง

โชติกา พรหมเพิก, อธิภาส เพียรชุตต. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มดาวดิน. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5.

ฐิตินัน บ. คอมมอน.(2560). โซเชียลมีเดีย: เทคโนโลยีแห่งตัวตนและการสร้างอัตลักษณ์ในยุคสังคมหลังสมัยใหม่. วารสารสุทธิปริทัศน์. 31(97), 247-258.

นิชคุณ ตูพลากร. (2561). การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัล : กรณีศึกษาการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมและการต่อต้านระบบชิงเกล็ดเว่ย. วารสารศาสตร์. 11(1), 93-94.

นายสมชัย เลิศสุทธิวงค์. ประชาธิปไตยกับการสื่อสารยุคดิจิทัล. การอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 5 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ยุค Digital 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี, ออนไลน์, 2561

นิชคุณ ตูพลากร มกราคม – เมษายน 2561 file:///C:/Users/ASuS/Downloads/

กระตุกต่อมคิด เพื่อพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ สร้างสรรค์ภูมิปัญญา. (27 มกราคม 2563). การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2563 จาก,

<http://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/life-long-learning/3678/>

Wice Sukanya.d. (29 มกราคม 2562). ทำความรู้จักโลกในยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2563 จาก,

<https://www.wynnsoftsolution.com/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/Get-to-know-the-world-in-the-digital-age>